

відчуження, оскільки громадяни, які не мають стосунку до зони відчуження, не будуть виявляти бажання перебувати на радіаційно забрудненій території.

Отже, проведення слідчого експерименту у кримінальних провадженнях щодо порушення вимог режиму радіаційної безпеки має певну специфіку, зумовлену місцем його проведення, а отже і вимогами до організації.

Бондар Сергій Володимирович,

здобувач кафедри криміналістики та
судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

СФЕРА БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття «банк є найбільш адекватним французькому «banque» – «скриня», що вказує на функцію збереження чогось цінного. У тлумачному словнику української мови, «банк» визначено, як кредитно-фінансову установу, яка здійснює грошові розрахунки, акумулює грошові кошти та інші цінності, надає кредити та здійснює інші послуги за фінансовими операціями [1, с. 79].

Уперше визначення поняття «банк» з'явилося в Законі України «Про банки і банківську діяльність» [2], відповідно до ст. 2 якого банк визначається як юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків.

У Законі України «Про Національний банк України» [3] з'явилося визначення поняття фінансово-кредитної установи. Окремо вживалося поняття «кредитна установа», хоча в глосарії зазначеного закону поняття «банк» визначалося через поняття юридичної особи, яка на підставі ліцензії Національного банку України здійснювала діяльність із залучення вкладів від фізичних та юридичних осіб, ведення рахунків та надання кредитів на власних умовах. Відмітні риси банківської установи іноді ігноруються саме в правовому розумінні, про що свідчить термінологія деяких законів, у яких поняття «банки» охоплюються загальними визначеннями, наприклад, щодо суб'єктів господарювання [4, с. 46].

Банк визначається як юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати в

сукупності такі операції: 1) залучення у вклади грошових коштів фізичних та юридичних осіб; 2) розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та власний ризик; 3) відкриття та ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [2]. Дещо вужче визначення поняття банку містить ст. 334 Господарського кодексу: банк це фінансові установи, функціями яких є залучення у вклади грошових коштів громадян і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків громадян та юридичних осіб.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [2] банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень чинного законодавства.

Водночас, на думку Н. Г. Шукліної, банківська система України – це складова економічної системи держави, що включає в себе Національний банк України; інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України); небанківські фінансові установи, виключною діяльністю яких є прийняття вкладів, розміщення кредитів або ведення рахунків клієнтів; Фонд гарантування вкладів фізичних осіб; банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємини між ними [4, с. 72].

Підтримуючи законодавчі та теоретико-методологічні визначення, зазначимо, що сьогодні банківська система України – це один із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки її реформування було розпочате раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку.

Серед сучасних проблем боротьби зі злочинністю особливо гострим залишається питання протидії протиправним посяганням у сфері банківського кредитування, яке характеризується високим інтелектуальним та фаховим рівнем шахрайських дій відносно кредитних ресурсів українських банків [5, с. 67].

Банківська система шляхом надання кредитів організовує й обслуговує рух капіталу, забезпечує його залучення, акумуляцію та перерозподіл у ті сфери виробництва та обігу, де виникає дефіцит капіталу. При цьому, банківський кредит, серед усіх форм і видів кредиту, посідає особливе місце з огляду на особливий юридичний статус банку як кредитора у відповідному кредитно-грошовому зобов'язанні [6, с. 9].

Кредитування розглядається як одна з функцій банків, що має кінцевою метою одержання банком прибутку за рахунок призначуваних за надання кредиту відсотків. Кредитування в різних формах стосується позичальників різного рівня в системі юридичних і фізичних осіб, але основна його мета – економічний розвиток країни шляхом фінансового інвестування бізнесу, починаючи від дрібного сімейного, до самих крупних промислових і сільськогосподарських корпорацій та господарств. Крім того, діяльність банківського кредитування носить соціальний характер – однієї з його функцій є фінансування громадян на споживчому ринку, у придбанні житла та при його будівництві. Передбачене також пільгове кредитування та видача безоплатних пільгових субсидій і допомоги.

У процесі банківського кредитування, банки є як би фінансовими посередниками. Вони залучають у силу специфіки своєї діяльності кошти вкладників, а потім розміщують їх на фінансовому ринку. При цьому, кредитні банківські операції та кредитні відносини не є тотожними поняттями, оскільки деякі кредитні операції за визначенням законодавства про банківську діяльність не є кредитними угодами (розміщення коштів на поточних рахунках, гарантія, лізинг та інші).

Фахівці розглядають банківський кредит як кредит, що: видається у вигляді грошових позик господарським суб'єктам та іншим позичальникам; надається банками та іншими кредитно-фінансовими інститутами юридичним особам (промисловим, транспортним торговим компаніям), населенню іноземним клієнтам у вигляді грошових позичок [5, с. 68].

Сучасна банківська система – це сфера розгалужених різноманітних послуг своїм клієнтам: від традиційних депозитно-позикових і розрахунково-касових операцій, що визначають основу банківської справи, до найновіших форм грошово-кредитних і фінансових інструментів, що використовуються банківськими установами (лізинг, траст тощо). Проте у значній частині банківських установ поки що не створено достатніх умов для безпечної роботи співробітників і збереження коштів щодо убезпечення від злочинних посягань.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2001. 1440 с.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон від 07 груд. 2000 р. № 2121-III. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

3. Про Національний банк України: Закон від 20 трав. 1999 р. № 679-XI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

4. Гетманцев Д. О., Шукліна Н. Г. Банківське право України: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 344 с.

5. Сухачов О. О. Банківське кредитування як об'єкт посягань злочинних угрупувань. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2008. № 19. С. 66–76.

6. Шемшученко Г. Ю. Фінансово-правові аспекти регулювання банківського кредитування: посібник. Київ: «Правова єдність», 2008. 220 с.

Томма Роман Павлович,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ФІКСАЦІЇ ХОДУ І РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ

Виходячи з поняття та сутності результатів негласних слідчих (розшукових) дій (надалі – НСРД), а також положень ч. 2 ст. 84 КПК України, яка закріплює в якості процесуальних джерел доказів показання, речові докази, документи та висновки експертів, а також враховуючи інші положення глави 4 КПК України [2], на нашу думку, результати НСРД можуть бути виключно такими видами доказів, як документи та речові докази. Проте, яким саме із вказаних видів доказів можуть бути ті чи інші результати НСРД у теорії та практиці є одним із дискусійних питань. Вирішення цього питання пов'язане із встановленням певних особливостей як проведення, так і фіксації окремих видів НСРД, а також особливостями застосування окремих забезпечувальних заходів під час їх проведення.

Фіксація ходу і результатів НСРД, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим КПК (ст. 252 КПК України). Відповідно до змісту ст. 103 КПК України НСРД під час кримінального провадження можуть фіксуватися 1) у протоколі, 2) на